

Дунавска соя – шанс за развитието на соята в България

Автор(и): доц. д-р Георги Георгиев

Дата: 07.06.2015

В исторически аспект развитието на соята в България се характеризира с периоди на подем от 1934 до 1940 г. (700 000 дка) и от 1975 до 1985 г. (над 900 000 дка) и периоди на отливи – силно редуцирани площи с производство под 15–20 хил. дка, както е понастоящем. Анализът на периодите на подем на соята показват, че икономическите стимули са били главният движещ фактор за развитието на соята в България. През 1934 г. у нас се основава българо-германско търговско акционерно дружество „Соя“ за производство и износ. Дружеството е предоставяло авансово на производителите семена и бактериален препарат Нитрагин и е изкупувало соята основно за износ за Германия. Независимо че добивите не са били високи (основен сорт соя е бил Унгарска дребна), гарантираното изкупуване и добрата цена стимулирали дори и дребните производители, които отглеждали соя и на малки площи в дворните си места. Този успешен модел обаче просъществувал до началото на Втората световна война.

През периода 1975–1985 г. в условията на плановото селско стопанство се извършва концентрация и специализация на соевото производство в 12 окръга на Северна България. Внедрява се нова научнообоснована промишлена технология за производство на соя и нови интродуцирани американски сортове (Хъдзън, Бийсън, Уайн, Уилямс, Амсой, S-1346 и др.). Но и през този период икономическите стимули, предприети от държавата, са били водещи, а именно: задоволяване нуждите на бързо развиващия се сектор животновъдство със собствен протеинов източник, отчитане на задължителните държавни доставки на фуражно зърно чрез соя (1 кг предадена соя отчитала 2,5 кг фуражно зърно), изкупуването и преработката в масленоекстракционните заводи за слънчоглед е било гарантирано. Инвестирането в научни програми и проекти, свързани със соята и поливното земеделие, е също основен приоритет на държавата през този период.

Проект **„Дунавска соя“** е инициран от „Австрийската соева асоциация“ и „Дунавската соева асоциация“ през 2012 година. Целта е подобряването на европейското снабдяване с протеин в рамките на цялостна стратегия, базирана на вътрешни ресурси. На 23.08.2013 г. в Моравске Топлице, Словения, министърът на земеделието и храните проф. Димитър Греков подписа: „Декларация за регионално сътрудничество със страните от Източноевропейския Дунавски регион за разширяване производството на протеинови култури“.

На конгреса по соята в Аугсбург (25–26.XI.2013 г.) зам.-министърът Бурхан Абазов от името на България подписа и Декларацията „Дунавска соя“, с което се гарантира пълноправното и равнопоставено участие на страната ни в инициативата „Дунавска соя“. На практика България стана една от 17-те държави от широкия Дунавски регион, участващи в проекта.

Соята и другите бобови култури от гледна точка на агроекологията (опазване на почвите и водите – мярка 214) и от агрономическа гледна точка (свързана със сеитбооборота и положителното им влияние като предшественици) е предвидено да бъдат стимулирани със субсидия от 2% за протеинови култури в следващия програмен период и ще заемат все по-голям дял в ротацията с други полски култури.

При закриването на втория конгрес по соята в гр. Аугсбург – Германия (Danube Soya and European Protein Debat, 2013) Матиас Крон – председател на Дунавската соева асоциация направи следния обобщен анализ, който е показателен за важността на инициативата: „Дунавска соя“ е процес, който се развива и изисква комплексни мерки и решения от всички заинтересовани страни – политици, производители, търговци, преработватели, потребители. Много важно е регионалното сътрудничество и волята за промяна на всички нива – от фермата до масата. „Дунавска соя“ е последен шанс за производство на GMO-free соя в Европа. „Дунавска соя“ променя земеделието, променя храната, променя навиците, променя като цяло Европа“.